

θαλασσινῶν δὲν ἤκουσα μέχρι τοῦδε παράδοσιν τινα ἐν Χίῳ πάντως θὰ ὑπάρχωσι καὶ τοιαῦται παραδόσεις εἰς τὰ ναυτικά χωρία τῆς Νήσου.

Καὶ περὶ τῶν μερῶν, εἰς ᾧ ἐμφανίζονται νεραΐδες, λέγεται, ὅπως καὶ περὶ τῶν στοιχειῶν, ὅτι σκοινιάθγουν, σφαντοῦν, στοιχειάζζουν καὶ περὶ τοῦ ιδόντος αὐτάς, ὅτι ἐσκοινιάφτηκεν, ἐσφαντάχτηκεν, ἐστοιχειάστηκεν.

γ') Πῶς ἐμφανίζονται: Γενικῶς ἐν Χίῳ αἱ νεραΐδες θεωροῦνται ὡς καὶ ἐν τῇ λοιπῇ Ἑλλάδι ὡς κόραι ὠραιόταται, φοροῦσι δὲ λευκὴν ἐσθῆτα, ἐξ οὗ καὶ ἀσπροφόρες ¹⁾ εἰς τινα χωρία καλοῦνται (ἀρ. 7, 16, 19). Κατὰ τὴν περιγραφὴν τῆς Ἄννης Βίου, ἐκ Καρδαμύλων, «οἱ ἀγεραγίδες εἶν ἀσπροφόρες μὲ καὶ δάχτυλα γυρισμένα ἀξανάστρεφα, μὲ ποδάρια γυρισμένα ἀνάποδα τὰ μπρὸς πίσω καὶ τὰ πίσω μπρὸς». Ἐν γένει ἐν Καρδαμύλοις παραδόξως αἱ λέξεις γεραγίδος καὶ ἀγεραγίδα λέγονται ἐπὶ μεγάλης ἀσχημίας καὶ κακεντρεχείας, οἷον ἐντὸς γέ σὰν γεραγίδος, ἐντὶ γέ σὰν γεραγίδα, ἀσχημη σὰν γεραγίδα κτλ. Ἡ σημασία αὕτη τῆς λέξεως ὑποδηλοῦται καὶ ἐν τινὶ παραδόσει τοῦ Ρήγα τῆς Σηλυβρίας ἐπιστολῆς ἐκ Καρδαμύλων (Λαογραφία τ. Ε' σ. 219) καθ' ἣν «Ἐκείνης δὲν τῆς ἡρεσκὲν κάνασαι πρῶτα ὁμορφη, μόνον ἤλλασσεν τὴν μοῦσιν τῆς καὶ ἐγένετο σὰν γεραγίδα, ἔκαμε τὰ δόντια τῆς σὰν τὸ δάχτυλο μου τὸ μακρὸς καὶ τὴν μοῦσιν τῆς πότε μαύρη πότε ἀσπρη». Ἡ δοξασία αὕτη περὶ τῆς ἀσχημίας τῶν νεραΐδων προήλθεν ἐν Καρδαμύλοις ἐκ τῶν παραμορφουμένων ὑπ' αὐτῶν ἢ τῶν ἀλλασσομένων παίδων, περὶ ὧν κατωτέρω. Ἐν Βροντάδῳ θεωροῦνται ὠραῖαι, ὡς δεικνύει ἡ παρετυμολογία τοῦ ὀνόματος αὐτῶν πρὸς τὸ ἄγγελος, ἀγγελοῦδες ἀντὶ ἀγελοῦδες. Κατ' ἄλλην παράδοσιν ἐκ Νενήτων (ἀρ. 12) αἱ νεραΐδες εἶναι γυναῖκες μεγάλες, μὲ μεγάλα μάτια ποῦ λάμπουν, ἔχουσιν ἐπίσης κόμην χρυσοῦν (ἀρ. 24) καὶ φοροῦσι μανδύλιον ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, καλύπτουν καὶ τοὺς ὤμους ἐν εἴδει πέπλου (ἀρ. 3). Ἐμφανίζονται κατ' ἀγέλας, ὅθεν ἴσως ἐν Ἀμάδαις καλοῦνται κοῦτες (cohortes). Ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον αἱ νεραΐδες ἐμφανίζονται χορεύουσαι (ἀρ. 3, 5, 15, 19, 22, 24). Ὁ χορὸς καὶ δὴ ὁ δετὸς (ἀρ. 5) εἶναι ἡ

¹⁾ Ἐν Θυμανοῖς, Νεοχωρίῳ καὶ Ἀγίῳ Γεωργίῳ Συκούση θεωροῦνται μαυροφόρες, ὡς εἰκάζεται καὶ ἐκ τῆς ὀνομασίας Καλλικατοῦ, ἥτις σημαίνει ἐκεῖ τὴν νεραΐδα καὶ τὴν καλιακούδα (κορώνην).

Λαογραφία
Διεύθυνσις
Εὐλαχίου
Τόμος Η'
Τεύχος Δ'
Ἀθήναι
1925

προσφιλεστέρα ἐνασχόλησις τῶν νεράϊδων τῇ συνοδείᾳ πολλάκις ἔσματος (ἀρ. 19) καὶ μουσικῆς (ἀρ. 1, 3). Ἐμφανίζονται ὅμως πολλάκις καὶ ὑδροφοροῦσαι (ἀρ. 22) ἢ πλύνουσαι ἢ καὶ καβουρδίζουσαι καφὲν ἢ φουρνίζουσαι (ἀρ. 26) ἢ ἀντλοῦσαι ὕδωρ, ὅπερ χύνουσι κατὰ γῆς (ἀρ. 18) ἢ λιμῶσαι θησαυρὸν (ἀρ. 1, 7), ἐξ οὗ ἐμφαίνεται ὅτι θεωροῦνται καὶ φύλακες θησαυρῶν, ὥς καὶ τὰ στοιχεῖα, ἢ τελοῦσαι τοὺς γάμους των (ἀρ. 1, 4, 13), εἰς οὓς προσκαλοῦσι καὶ μουσικοὺς θνητοὺς (ἀρ. 1, 3). Ἐπίσης ἐμφανίζονται καὶ ὑπὸ μορφὴν ἀνεμοστροβίλου. Ὅταν μάλιστα ἐν καιρῷ νηνεμίας πνεύσῃ ἀνεμοστρόβιλος, ἀδιστακτῶς πιστεύουσιν ὅτι διέρχονται νεράϊδες καὶ λέγουσιν «ἀγερικὸν περνᾷ» (ἀρ. 8, 9, 18). Ὅθεν καὶ ἐν Καρδαμύλοις αἱ νεράϊδες καλοῦνται ἀγεραγίδες καὶ γεραγίδες, παρετυμολογηθέντος τοῦ ὀνόματος αὐτῶν πρὸς τὰ ἀγέρας, ἀγερικό. Τὸ ἀγερικό τοῦτο ἐξοργίζεται (συνλλιάζει), ὅταν τοῦ σφυρίζῃς (ἀρ. 8). Αἱ νεράϊδες ὥς ἀερικά εἶναι λείψανα τῶν ἀρχαίων. Ἐμφανίζονται προσέτι μεταβαίνουσαι εἰς ἐρωτικὰ συνεντεύξεις μετὰ θνητῶν, μεθ' ὧν συναντῶμεναι συγχορεύουσιν (ἀρ. 19). Μόνον ἐν Καρδαμύλοις ἀναφέρονται νεράϊδες (ἀρ. 17, 19) καὶ ἐν Μεσσηνίᾳ μελίσσοι (ἀρ. 13), οἵτινες πάντως εἶναι λείψανα τῶν Φαύνων, Σατύρων καὶ ἄλλων ἀρχαίων θεοτήτων, παρομοίας σχέσεις μετὰ τῶν ἀρχαίων νυμφῶν τρεφόντων. Ἐμφανίζονται ἐνίοτε καὶ τίκτους κατὰ τινὰ παραδόσιν ἐκ Καρδαμύλων, καθ' ἣν μαῖα τις προσκληθεῖσα ὑπὸ νεράϊδας μεταβαίνει εἰς σπήλαιον, ἐνθα παρίσταται εἰς τοκετὸν ἐτέρας (ἀρ. 20).

δ') Ὡραι καθ' ἃς ἐμφανίζονται. Ὡς καὶ πάντα τὰ πονηρὰ πνεύματα, ἐμφανίζονται κυρίως τὸ μεσονύκτιον, ἀλλὰ καὶ τὴν μεσημβρίαν, τὸ γάργαρόν τοῦ μεσημεριοῦ, καὶ πᾶσαν ἄλλην κακὴν ὥραν, ὥς λέγουσιν αἱ περὶ στοιχειῶν καὶ δαιμόνων παραδόσεις.

ε') Ἐνέργειαι τῶν νεράϊδων. Αἱ νεράϊδες, ὅπως καὶ τὰ στοιχεῖα, θεωροῦνται πνεύματα κακοποιά. Κυρίως ἀφαιροῦν τὴν φωνὴν τῶν θνητῶν, οἵτινες ἤθελον συναντήσῃ αὐτὰς (παίρνουν τὴν μιλιάντως), ὥς δεικνύουσιν αἱ ὑπ' ἀρ. 4, 17 παραδόσεις καὶ ἡ ἐκ Καρδαμύλων παροιμία «οἱ ἀγεραγίδες ἐπῆραν τὴν μιλιάν του», λεγομένη ἐπὶ τοῦ μὴ καταδεχομένου νὰ ὁμιλήσῃ. Ἐπίσης ἀλλάζουν τὰ παιδιὰ, δηλ. ἀρπάζουσιν αὐτὰ ἀντικαθιστῶσαι δι' ἰδικῶν των καχεκτικῶν καὶ παραμμορφωμένων. Ὅθεν τὰ τοιαῦτα τέκνα αἱ μητέρες δὲν θεω-